Ik weet niet hoe het jullie is vergaan vandaag, maar als je zo'n warme familie bij elkaar ziet, die allemaal oprecht hier met een en dezelfde doelstelling is… Nederland, en de omgeving, onze straat, en ons thuis allemaal wat menselijker en socialer te maken, man, wat ben ik dan trots dat ik dan hier mag staan en dit mag vertellen aan iedereen die dat horen wil. Dank jullie wel.

En dat ik hier mag staan heeft natuurlijk een hele geschiedenis. Jan zei het straks al, 40 jaar hebben wij geknokt om te staan waar wij zijn. En dat is dan heel mooi dat we dan iemand hebben die dat ook wil verwoorden. Maar die 40 jaar is wel opgebouwd, elke keer weer, door steeds weer nieuwe enthousiaste mensen. Mensen die voorop liepen, mensen die meeliepen, mensen die het werk buiten deden binnen deden, achter de microfoon deden, op straat deden… Wij hebben zo verschrikkelijk veel vrijwilligers in onze partij dat wij de afgelopen weken weer één en kwart miljoen, u hoort het goed 1, 25 miljoen, kranten huis-aan-huis hebben verspreid… alleen met SP vrijwilligers.

Ik ben daar ape, apetrots op. Apetrots op al die mensen die de partij gemaakt hebben waar wij nu staan. En ik blijf het elke keer weer zeggen, met al die vrijwilligers… Jan heeft daar natuurlijk een enorme stempel op gedrukt, en daarna heeft Agnes er een enorme stempel opgedrukt, en nog steeds ben ik hun twee ongelooflijk veel dankbaar dat zij al dat werk gedaan hebben en dat ik dat voort mag zetten.

Maar dit is waar we nu in zitten wel een heel memorabel moment. We staan namelijk op een kruispunt. Een kruispunt in de geschiedenis van ons land. En ik weet wat ik zeg zware woorden zijn. Maar we leven ook in een hele zware tijd. We leven in een tijd waarin we moeten kiezen. Een tijd waarin we echt wezenlijke keuzes moeten gaan maken. En op 12 september beslissen miljoenen Nederlanders welke kant we op gaan. Gaan we nog liberaler, of maken we de keus om dit land eindelijk beter, en dus socialer te maken. En wat mij betreft zo simpel ligt die keuze. Maken we het liberaler of maken we het socialer?

De afgelopen kwart eeuw hebben partijen geregeerd die het wel zo'n beetje met elkaar eens waren. Solidariteit, eerlijk delen, spreiding van kennis en macht: het waren volgens hen allemaal begrippen van vroeger. Het moest en zou allemaal anders. Het moest allemaal moderner. Een samenleving, ook dat was iets van vroeger. Het moest zakelijker, het moest killer. En vooral minder samen. Meer vrijheid en minder bemoeienis van anderen. Ieder z'n eigen gang kunnen gaan. Niet gehinderd door wat dat voor een ander wellicht kan betekenen. Dat was een kwart eeuw politiek in Nederland en daarbuiten. En wat als resultaat dat we belandt zijn in een tijdvak van het doorgeschoten liberale denken. Natuurlijk, ook wij geloven dat mensen vrij moeten zijn. Zonder vrijheid is het leven mager

en perspectiefloos. Wereldwijd zien we dat maar al te vaak en veel te veel. En ook op dit moment strijden heel wat mensen ergens in een land, zelfs met hun leven, voor vrijheid. Maar mensen die echt vrij willen zijn willen hun vrijheid en geluk juist delen met anderen. Want zij beseffen: samen leven kan je niet alleen.

En is wel heel opmerkelijk dat het eerste boekje dat Jan Marijnissen uitgaf, als ik me niet vergis in 1983, de titel meekreeg: samen leven kan je niet alleen. Een titel die vandaag, 20 jaar bijna later, hier in Breda nog even actueel is als toen. Dat zegt denk ik genoeg. En ik had mooi gestaan als ik Jan aan wilde kijken om hem te feliciteren met zijn herbenoeming, maar is Jan is even wat anders aan het doen. Maar mede namens jullie: Jan, heel veel beterschap en zorg dat je weer heel erg snel hier bent om ons te helpen met het klaren van een hele belangrijke klus die we samen moeten gaan doen.

En vanaf deze plek wil ik alle nieuw gekozen partijbestuursleden ongelooflijk feliciteren dat jullie de beste en mooiste partij van Nederland wederom mogen aanvoeren. Proficiat!

En natuurlijk verdient het nog zeker een keer een applaus om twee nieuwe gouden tomaatdragers te feliciteren; Tonnie en Jan, proficiat!

Liberaler of socialer. Die vraag houdt onze samenleving nu al een kwart eeuw bezig. En dat is absoluut geen discussie voor theoretici. Want de gevolgen zijn vergaand en elke dag zichtbaar. Doordat het liberale denken al die tijd de heersende ideologie was, ontwikkelde de samenleving zich ook in die richting. Alles, werkelijk alles, is gaandeweg iets voor de vrije markt geworden. Woningcorporaties zijn nu projectontwikkelaars. Onze energiebedrijven zijn verkocht aan Zweden en Duitsland. Busmaatschappijen worden nu bestuurd vanuit Frankrijk. Wat altijd tot de publieke sector gerekend werd is in de uitverkoop gegaan. Zelfs de zorg, daar zijn ze een markt van gaan maken, met een arts als producent en patiënt als consument. Hoe haal je het in je hoofd? Wie heeft daar überhaupt naar gevraagd? U? Ik?

De mensen buiten is er al helemaal niets gevraagd. En als wij het vragen, ik ken ze niet eens. En volgens mij zijn ze er namelijk ook niet. En daarom, laat voor heel Nederland het hartstikke duidelijk zijn: blijf met je handen af van de publieke sector.

Ik weet het, het valt allemaal niet mee om steeds het grote verband voortdurend te blijven zien. Want elke maatregel op zich die genomen wordt, die lijkt niet meteen zo catastrofaal. Maar wie over een politiek langetermijngeheugen beschikt, en dat doen wij bij de SP, die ziet wel degelijk die rooie

lijn. Die ziet hoe onder het motto van de vrijheid, stap voor stap de zeggenschap over wat eens van ons allemaal was, beetje bij beetje wordt afgebroken en is verdwenen. Verdwenen naar vergelegen directiekamers en naar dure raden van bestuur. En ook, natuurlijk ook, naar de Raad van Bestuur van Europa. Die vanuit Brussel verordonneert hoe wij onze samenleving moeten gaan inrichten. Zodat de vrije markt nog groter en nog vrijer wordt. Totdat ie uiteindelijk ons allemaal in een houdgreep klemt en de echte vrijheid van de burgers verstikt. Maar laat er geen misverstand over bestaan. Ik ben niet tegen Europa, de SP is niet tegen Europa. Wij zijn tot in de genen een internationale partij. Een partij die weet dat je altijd samen moet werken om verder te komen. Nationaal en internationaal. Het is geweldig dat de Europese samenwerking de oorlogsdreiging tussen oude rivalen heeft weggenomen. Het is geweldig dat de samenwerking ons welvarender heeft gemaakt. Maar dat is heel iets anders dan kritiekloos achter Brussel aanlopen. Dat is heel iets dan het Europa van de vrede en welvaart door samenwerking willen ombouwen tot een Europese superstaat. Dat is heel iets anders dan een Europa creëren die voor alles richt op een keiharde concurrentie strijd. Want zo'n Europa leidt tot concurrentie op arbeidsvoorwaarde. Zo'n Europa leidt tot uitbuiting van Oost-Europese werknemers. Zo'n Europa leidt tot afbraak van zeggenschap en afbraak van onze democratie. En wie dat nu nog steeds niet begrepen heeft: dat deugt niet, dat pikken we niet en daar ga ik dus dwarsvoor liggen.

En wij staan in die strijd absoluut niet alleen. Wij zien in steeds meer landen in Europa de bevolking kiezen voor een sociaal Europa. Onze zusterpartijen in Ijsland, Noorwegen, Denemarken, Finland, Cyprus, die bewijzen dat inmiddels en zitten daar in de regering. En dat dit hard nodig is dat we dat overal gaan doen werd deze week ook weer duidelijk toen we een brief uit Brussel kregen. Dit keer weer met bemoeienis over onze hypotheekrenteaftrek en onze huren. Vorig jaar wilde ze ons het rekeningrijden in de maag splitsen. En mogelijk volgend jaar bemoeien ze met onze pensioenen of ons zorgstelsel. Dus voor alle duidelijkheid: daar gaan zij niet over, daar gaan wij zelf over.

Dit gaat om een fundamenteel conflict, met grote gevolgen voor de samenleving. Voor iedereen. En de SP, onze SP, heeft vanaf het begin daar in stelling betrokken. Wij zeiden en wij zeggen dat vrijheid ingebed hoort te zijn in menselijke waardigheid, in gelijkwaardigheid en in solidariteit. Zonder die binding is vrijheid een losgeslagen begrip.

En als we het over losgeslagen hebben, zo kun je het in ieder geval ook omschrijven wat er is gebeurd in de hele financiële wereld. Ooit waren de banken er om de economie te helpen. Maar ze helpen nu ook de economie. Naar de knoppen. We hebben allemaal de parlementaire commissie aan het werk gezien die dat alles nauwgezet heeft nageplozen en harde conclusies en aanbevelingen heeft

getrokken. En ik ben er apetrots op dat die commissie de naam draagt van onze Jan de Wit. Jan, je was fantastisch, je hebt met je team een topprestatie geleverd.

Maar beste mensen, naast de financiële crisis en de economische crisis, bestaat er nog een crisis. De morele crisis. Hoe kan het dat zoveel mensen op verantwoordelijke plekken, geen verantwoordelijkheid hebben genomen. Mensen in de samenleving, in het bedrijfsleven, bij de overheid, onderwijsinstellingen, woningcorporaties, ziekenhuizen, mensen die zich moedwillig aan hun verantwoordelijkheid hebben onttrokken. Die geldelijk gewin belangrijker vonden dan dat te doen waar ze voor waren aangesteld en goed voor werden betaald. En u kent al die voorbeelden net zo goed als ik. En misschien doet dat veel mensen nog wel de meeste pijn. Zij die verantwoordelijk waren keken alleen naar zichzelf en voor de rest keken ze weg. En met als pijnlijk gevolg dat mensen die geen schuld en al die crisissen hebben er nu voor moeten bloeden en diep in de misère raken. En ik heb daar maar één woord voor: schandalig!

Het is dan ook niet voor niets dat de afgelopen tijd zo veel mensen van zich hebben laten horen. In Den Haag, in Amsterdam, andere plekken in het land. Verpleegkundige, leraren, politieagenten en natuurlijke onze schoonmakers. Wat die gepresteerd hebben, wekenlang, maandenlang strijd voeren en winnen. Wat ze gewonnen hebben: respect, daarvoor petje af voor de schoonmakers.

Het mooie op één van die plekken, en ik wil jullie dat niet onthouden, op een van die plekken kwam ik een oud-leerling van me tegen. Toen dacht ik al gelijk: oei, ik begin oud te worden. Jos was dat, en was inmiddels al halverwege de 30. Was een van mijn eerste klassen, daarom. Hij had twee kinderen en ik vroeg hem… hij is tekenaar in de bouw… ik vraag: Jos, hoe is het met je? Nou zegt ie, het gaat best wel oké, maar ik moet je eerlijk zeggen het is soms niet makkelijk. Ik ben ZZP-er in de bouw. En probeer dan maar eens een hypotheek te krijgen. En probeer als ZZP-er maar eens een arbeidsongeschiktheidsverzekering af te sluiten, want die is veel te duur. Breek ik nou een keer m'n enkel dan zit ik twee maanden zonder inkomen. En teer ik in op mijn spaargeld zover ik dat al heb. Ik heb geen WW en mijn pensioen… ik moet het nog maar afwachten. Toen dacht ik van, als ik dat leven van Jos nu eens vergelijk met mijn leven toen ik zijn leeftijd had. Nog niet eens zo'n lang verschil. Ik dacht die Jos heeft nog maar bar weinig zekerheden. En weinig rooskleurige vooruitzichten. Hij zei tegen mij: Emile, ik begrijp het niet. Kijk nou eens om je heen. Zo'n rijk welvarend land en dan toch nog zo'n onzeker bestaan, zoveel mensen zonder sociaal vangnet, altijd die spanning, altijd die angst hoe zal het morgen zijn?, ik dacht die Jos die heeft gelijk. Jos heeft hartstikke gelijk. Is dit de wereld die wij willen doorgeven aan onze kinderen? En is dit de wereld die wij van onze ouders hebben gekregen? En ik realiseerde mij dat de afgelopen 30 jaar er een was van

een grote uitholling van de verzorgingsstaat. Een gestage afbraak van sociale zekerheden. En een genadeloze commercialisering van de publieke sfeer, alles in die uitverkoop. Winst en rendement als enig criterium. Winst en rendement voor alles. En kijk waar we terechtgekomen zijn. Steeds duurdere voorzieningen van steeds slechtere kwaliteit. Schaalvergrotingen, privatiseringen, verslechtering in de zorg en het onderwijs, de roodrijdende treinen, in de greppel gegooide post, postbodes van PostNL die er aan de voorkant worden uitgedonderd om mensen aan de achterkant terug te halen die onder het minimumloon moeten werken. Ik denk, die Jos die is niet flauw. Hij kan veel hebben, maar hij maakt zich zorgen over zijn kinderen. Hij vindt het raar dat we een redelijke, fatsoenlijke wereld van onze ouders hebben gekregen en nu kennelijk niet in staat zijn om het minstens een fatsoenlijke wereld aan onze kinderen door te geven. Hij vreest voor de solidariteit tussen generaties en dat vind ik een serieuze zaak. En toen ik daar stond liet Jos ook een foto zien van zijn twee kinderen. Een jongen van 14 en meisje van 12. Ik zei, ja Jos, een mooi stel, daar doe je het voor. Nou zei ie, Emile, daar doe jij het ook allemaal voor. En dat raakte mij diep. Ik realiseerde mij eens te meer wat mij drijft het gevoel is dat wij een betere wereld kunnen maken dan als ie er nu is. Als we maar willen. Als we maar aanpakken. Als we niet achter verkeerde mensen en verkeerde ideeën aanlopen. Als we maar aandurven een keer uit een ander vaatje te gaan tappen om onze wereld weer wat beter op orde te krijgen. Vooral voor ons, maar vooral voor onze kinderen. Een veilige wereld met eerlijke kansen voor iedereen die wil aanpakken. Een duurzame wereld waarin we niet kijken hoe snel we iets kunnen opmaken, vernielen of weggooien, maar kijken hoe lang we iets kunnen bewaren, en bewaken, beschermen, en overhouden. En ik zie het dan ook als een van onze belangrijkste taken om ons als partij nog harder in te spannen om de afbraak van onze aarde te voorkomen, we hebben er immers maar één.

Beste mensen, ik zei het al, het zijn historische tijden. Tijden voor een historische keuze op 12 september. Het zijn ook voor ons als partij bijzondere tijden. We bestaan dit jaar 40 jaar en toch voor mijn gevoel beginnen we pas. We hebben ons waargemaakt als een activistische partij. Als bondgenoot van de gewone mensen die een beter Nederland willen. We hebben ons waargemaakt als een oppositiepartij die consistent en consequent steeds de vinger op de zere plekken wist te leggen. In beide hoedanigheden worden we gewaardeerd en daar ben ik blij om. Maar we zijn meer dan een actieve partij. En we zijn meer dan een goede oppositiepartij. We staan op het punt om ons ook te gaan bewijzen als een hele goede regeringspartij. Die opdracht hebben we vandaag in een congresresolutie helder verwoordt en die opdracht neem ik uiterst serieus. Maar ik zeg erbij: niet tegen elke prijs. Ik zet geen handtekening als inkomensverschillen groter gaan worden. Ik zet geen handtekening als wij niet iets wezenlijks kunnen betekenen tegen de marktwerking in de zorg en de publieke sector. En ik zet al helemaal geen handtekening als wij niet echt iets kunnen betekenen om

armoede onder kinderen in Nederland nu echt eens te gaan bestrijden. Dus als de uitslag op 12 september het mogelijk maakt dan ga ik ervoor om de SP voor het eerst in ons bestaan in de regering van Nederland te brengen. Maar wel met een sociale agenda. Dat is immers de kortste en beste manier om het liberale tij te keren. De kortste en beste manier om een sociale weg uit deze crisis in te slaan. Met links zelfbewustzijn. Want het nieuwe optimisme is altijd het handelsmerk van links geweest. En met links bedoel ik ook gewoon links. Ik zeg dat er maar bij, want er word nou tegenwoordig voor van alles zelf van alles over onze naam enzo, wordt van alles geroepen… Nou dat mag dan, iedereen mag denken dat daar wat nieuws in zit… Ik was trots op de Socialistische Partij, ik ben trots op de Socialistische Partij en ik blijf trots op de Socialistische Partij.

Beste mensen,

Tot slot, we hebben al vaker in een mooie positie gestaan. En we zijn vaker van een koude kermis thuis gekomen, want met dacht dat er nog meer links was dan wat echt links was. Maar als wij echt sociaal uit deze crisis komen, en die sociale agenda moet vanuit de regering gevoerd worden, dan heb ik het niet over nep-links, of light-links, of rechts-links, dan heb ik het over SP links. En ik ben er klaar voor. De SP is er klaar voor. Help mee te bouwen aan een nieuw vertrouwen. Dus doe mee, met de SP! Dank jullie wel.